

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ioannis De Lvgo Hispalensis, Societatis Iesv, S. R. E. Tit.
S. Balbinæ Presbyteri Cardinalis, Disputationes
Scholasticæ, Et Morales De Virtute Fidei Divinæ**

Lugo, Juan de

Lugduni, 1656

V. Vtrùm obiecta materialia fidei successiue creuerint, vel decreuerint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81031)

sa Armenis; alia etiam Episcopis & Magistris in Ecclesia Latina, antequam promoucantur, vel doceant; quia totum hoc fit contra errores quorum grauius periculum in regionibus singulis time ri potest.

62
Obiectio 2.
Secundò obicitur, quia vel symbolum præcedens erat sufficiens, & tunc secundum fuit superfluum; vel non erat sufficiens, & per consequens erat defectuosum. Nec sufficit dicere, quod prius symbolum erat sufficiens, sed postea propter novos errores oportuit alia addere magis explicitè. Contra hoc enim vrgeri potest, quia symbolum Nicænum, & in Concilio Constantinopolitano additum, non continet omnia, quæ sunt in symbolo Athanasij, quod magis antiquum erat, & ante Concilium Constantinopolitanum; si ergo eo tempore posteriori æstimatum fuit sufficiens symbolum Nicænum cum illis additionibus, superflua erant, quæ addita fuerant in symbolo Athanasij.

Singula symbolum sunt sufficientia cum proportione ad suum peculiarem finem.

Respondet, symbolum Apostolorum sufficiens esse ad instruendum populum de his, quæ necessario debet explicitè credere. Symbolum etiam Nicænum cum suis additionibus sufficiens fuit ad extirpandos errores denudò ortos circa materiam prioris symboli. Hæc tamen sufficientia non consistit in indiuisibili, sed habet plures gradus, & potest vnum symbolum magis sufficiens esse alio: quia verò, ut videbimus in symbolo coniungenda est breuitas cum sufficientia, & quia symbolum Nicænum frequentius cantatur in Ecclesia ad captum totius populi inter Missarum solemnias, oportuit consulere simul breuitati cum sufficientia. Symbolum autem Athanasij, quod semel solum in hebdomada cantatur in choro in horis canonicis, potuit longius esse, ut in eo magis explicaretur eadem fides, & ita singula fuerunt sufficientia, & vtilia cum proportione ad suum peculiarem finem. Sicut & nunc longior, & magis distincta proponitur professio eiusdem fidei à Prælati, & Magistris facienda, quia ea rarius recitatur, & apud doctores. Vnde etiam non est mirum, quod aliqua in symbolo etiam posteriori omittantur, quæ continebantur in priori: quia recitans symbolum posterius supponitur aliàs recitare illud prius, nec necesse est, in singulis omnia contineri.

63
Obiectio 3.
Tertiò obicitur, quia obiecta fidei magis necessaria sunt, Deum esse, & remuneratorem esse iuxta illud Pauli: *accedentem ad Deum oportet credere, quia Deus est, & quia remunerator est.* Quæ tamen non videntur contineri in symbolo Apostolorum communi omnibus fidelibus. Respondetur omisissis aliis solutionibus, hæc duo contineri sufficienter in eo symbolo: nam statim initio dicimus, *Credo in Deum*, quibus verbis confitemur, esse vnum Deum: remuneratio verò continetur in vltimis illis verbis, *& vitam æternam*; in quibus confitemur æternam beatitudinem præparatam à Deo obseruantibus diuina mandata; in quibus etiam verbis comprehenditur prouidentia Dei: nam qui gubernator est, & debet præmiare, & punire, necesse est, quod habeat prouidentiam, quæ est pars bonæ gubernationis. Quæ eadem prouidentia magis vniuersalis includitur in articulo *omnipotentia* in symbolo posito: si enim Deus est omnipotens, potest vtique facere quicquid vult, quod facere non posset, nisi prouidentiam perfectissimam haberet.

Obiectio 4.
Quartò obicitur, quia inter mysteria fidei ex-

plicitè ab omnibus credenda, vnum ex præcipuis est Sacramentum Eucharistiæ, & quidem ex difficultioribus, quare per antonomasiam vocatur *mysterium fidei*: & tamen in nullo ex his tribus symbolis continetur. Aliqui volunt contineri in articulo omnipotentia Dei. Alij in aliis verbis symboli, quod reieci *disp. 5. de Eucharistia num. 4.* vbi dixi, hoc mysterium non esse positum in symbolo, quia ibi ponuntur ea solum, quæ necessaria erant propter fidem explicitam pertinentem ad intellectum. Fides autem explicita Eucharistiæ non est necessaria propter se, sed ad implendum dignè præceptum sumendi Eucharistiæ. Vnde, ut colligitur ex Augustino *tract. 11. in Ioannem*, olim doctrina de Eucharistia non tradebatur Catechumenis, neque etiam hodie, quando Catechizantur ante baptismum, interrogantur de fide huius mysterij: non ergo mirum, si in symbolo, quod catechumeni etiam ante baptismum edoceri, & profiteri debent, non continetur hic articulus, cuius fides explicita ab eis non exigitur, donec hoc Sacramentum suscepturi sint.

Quintò obicitur, quia in symbolo Apostolorum dicitur, *Credo in sanctam Ecclesiam*: licet enim legisse videntur aliqui Patres antiqui, quos affert Suarez *disp. 2. sect. 5. n. 1.* quod tamen videtur falsum, cum Ecclesia non possit esse, nisi obiectum creditum; in Deum autem credimus, quia est vltimus finis nostre. Vnde oritur sexta obiectio similis, quomodo peccatores possint recitare symbolum, & dicere verè, se credere in Deum, cum aucti sint ab eo, nec diligant Deum, tantquam suum vltimum finem. De vtraque tamen obiectione dicemus *infra disp. 8. sect. 2.* vbi videbimus lectionem legitimam, & genuinam esse, *Credo sanctam Ecclesiam*, licet illa alia possit aliquem etiam sensum verum habere. Denique peccatores posse non solum nomine Ecclesiæ, sed etiam suo, dicere, *Credo in Deum*, interius videtur Suarez *vbi supra num. 12. & 13.*

SECTIO V.

Vtrum obiecta materialia fidei successim creuerint, vel decreuerint.

DE hoc agit S. Thomas *art. 7.* & breuiter respondendi potest separando certa à minis certis. Supponendum ergo est primò, fidem de aliquo obiecto posse haberi vel explicitam, vel implicitam. Explicita est, quando assensus fertur ad ipsum obiectum, propterea tale est, itaque, qui credit, possit interrogatus in particulari dicere se illud credidisse. Fides implicita est, quando aliquid credimus, in quo vel alia inuoluuntur, quauis nos lateant, quæ illa sint, vel non possumus credere hoc, quin eo ipso saltem in communi alia credamus. Potest autem hæc implicita fides provenire primò ratione formalis obiecti cuiusdam, v. g. qui credit fide infusa vnum articulum propter auctoritatem diuinam, eo ipso videtur implicitè amplecti quicquid Deus reuelauit; sicut qui detestatur vnum peccatum graue, præcisè, quia est offensæ grauis Dei, eo ipso implicitè videtur detestari omne peccatum graue, in quo idem detestandi motium reperitur. Secundo potest hæc contentia implicita provenire ex eo, quod credatur aliqua collectio rerum confusa,

in qua alia obiecta continentur, quæ in particulari ignorantur. Sic enim rusticus, qui credit omnia, quæ Ecclesia Romana credit, ibi credit implicitè omnes articulos, & omnes veritates fidei catholice. Tertiò denique potest contingere, quod credatur aliquid connexum cum alio, itavt credens unum, implicitè credat aliud, v.g. credens, Christum fuisse nostrum redemptorem, implicitè credit, aliquo modo exequisse redemptionem, quamvis modum in particulari non cognoscat, & sic de aliis. Ex quibus certum videtur, non creuisse successu temporis obiecta credenda, itavt eadem saltem implicitè non fuerint semper credita. Nam in primis ratione eiusdem motui formalis, qui aliquid fide divina credebant, eo ipso implicitè amplectebantur omnia, quæ Deus vel iam revelauerat, vel revelaturus erat. Deinde plurima ex obiectis postea revelandis, & omnia, quæ ad substantiam fidei nostræ spectant, continebantur saltem implicitè in iis, quæ explicitè semper credita sunt. Nam ea omnia, quæ ad Christum spectant, & ad redemptionem nostram, implicitè continebantur in fide Christi, & reparatois venturi. Fides etiam Trinitatis continebatur implicitè in fide explicita Dei infinitè perfecti, si quidem ad infinitam perfectionem naturæ diuinæ pertinet fecunditas ad processiones diuinas, & sic de aliis.

65 Secundò, Certum videtur, fidem de his substantialibus fuisse semper in Ecclesia explicitam apud aliquos v.g. in Adamo, Moyse, David, Prophetis, & aliis similibus, licet apud fidelium vulgus solum implicita haberetur, de quo videtur potest Suarez *disp. 2. sect. 6. num. 4. & 5.*

Tertiò, Certum videtur, fidem explicitam aliorum obiectorum in particulari non fuisse semper æqualem. Nam in primis comparando statum legis gratiæ cum statu legis naturæ, & legis scriptæ, negari non potest, Christum multa explicasse, quæ antea latebant, ac proinde vulgares fideles nunc plura explicitè credere, quàm fideles vulgares veteris testamenti. In ipso etiam statu antiquo non semper eadem æqualitas erat aliquando obtenebrescente rerum notitia, aliquando postea per Prophetas renouata. Imò in statu etiam legis gratiæ, non omnia secula sunt æqualia, cum plura obiecta, quorum notitiam explicitam habuerant, postea ignorantie tenebris consopita fuerint, & postea iterum Conciliorum, & Pontificum definitionibus, & Doctorum, ac Patrum studio in lucem fuerint reuocata. Nec potest certa regula aliqua præscribi, vt vel priora, vel posteriora semper secula præferamus in hac explicita rerum notitia; cum alternantibus vicibus, aliquando hoc sæculo maior lucis splendor affulgeat, aliquando minor, providente Deo suis temporibus doctores Ecclesiæ suæ, propter necessitas, & diuinæ providentiæ ordo exigat.

67 Quartò tamen fatendum videtur, nunquam contingere magis explicitam rerum fidem, quàm fuerit in Apostolis, & primis Christianæ religionis capitibus. In quo conveniunt Theologi, & colligitur ex multis Scripturæ sacre locis, Ioan. 14. 15. & 16. ille vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia, quacumque dixerò vobis. Vnde dicuntur habuisse primitias spiritus ad Rom. 8. & revelata facie gloriam Domini speculantes. 2. ad Cor. 3. & iterum ad Ephes. 1. secundum divitias gratiæ eius, quæ abundant in nobis in Dei sapientia. Vnde Epiphanius hæresi 66. dicit, *Apostoli*

los accepisse donum, quo omnia ipsis clavē Spiritus sanctus exposuit. Videri etiam possunt Cyprianus epist. 74. Augustinus lib. 5. de baptismo cap. 26. Cypillus lib. 4. in Isaiam orat. 2. Suarez *ubi supra num. 10.* Tertianus *disp. 13. dub. 2. & alij.* An verò hanc plenitudinem fidei explicitè acceperint ab initio totam in ipso die Pentecostes, affirmat cum aliis Tertianus *ibi dub. 3.* Quod tamen non ita uniuersaliter admittit Suarez *num. 18.* vt tunc fuerint edocti explicitè de omnibus mysteriis fidei quoad particulares eorum circumstantias, vt de modo vocacionis gentium, & de cessatione legalium, vt colligitur ex *actuum* 10. & 15. Vnde Ioannes in *Apocalypsi* multa intellexit denuo de futuris, quæ aliis reuelata non fuere.

68 Illud videtur difficultatem in hoc puncto habere, an in Ecclesia aliquid incipiat post Apostolorum tempus esse de fide, quod antea de fide non fuerat. Et quidem de lege naturæ non videtur dubium: quia licet Deus ab initio revelauerit Christum venturum; non tamen erat tunc de fide futurum ex femine Abraham, vel de progenie David, donec Deus id postea specialiter promissit. Multa etiam Deus denuo per Patriarchas, & Prophetas reuelavit, quæ antea reuelata non fuerant, & quæ postea erant de fide, & ab omnibus credi debebant. Difficultas ergo est in nouo Testamento, an post Apostolos Deus per Ecclesiam, vel aliter reuelet aliquid de nouo, quod antea non erat de fide, nec reuelatum fuerat.

69 In quo etiam certum in primis videtur, id per principia intrinseca, vt ita dicam, non repugnare. Nam sicut in veteri testamento Deus successivè misit Prophetas, quibus ita reuelavit aliqua de nouo, vt obligarentur omnes fideles de nouo ad eas prophetias suscipiendas, & credendas, non est repugnantia intrinseca, quod etiam in nouo testamento id faceret: quare si id non fit, non est, quia intrinsece repugnet, sed quia Deus istas ob causas decrevit totam fidem noui testamenti fundare supra fundamentum Apostolorum, quos voluit esse bases huius ædificij spiritualis. Secundò etiam certum est, in nouo etiam testamento incipere aliquando obligationem credendi aliqua explicitè de fide, quæ proximè ante non obligabant omnes saltem communiter ad fidem explicitam, nam licet antea fuissent reuelata, & credita; postea tamen, notitia illa antiquata, cessauerat obligatio communis, licet fortasse apud aliquos mansisset notitia sufficiens, donec postea accedente Ecclesiæ definitione, rediit obligatio ad fidem explicitam. Sic multa, quæ antea erant sub opinione, postea definita sunt in Conciliis, nec amplius negari possunt, vt infusio virtutum in baptismo, valor baptismi collati rite ab hæreticis, qui prius sine hæresi negatus fuit à sancto Cypriano; iustificatio per gratiam in hærentem, & his similia. Ad hoc enim deseruit assistentia Spiritus sancti cum summo Pontifice, & cum Concilio ab eo legitime congregato, & approbato, vt errare non possint in proponendis rebus credendis per fidem.

70 Quæstio esse potest, An hæc omnia, quæ ab Ecclesia in Concilio, vel à summo Pontifice definiuntur, ita pertineant de nouo ad fidem, vt antea nunquam pertinerent. In quo Theologi communiter negant, aliquid nunc ab Ecclesia defini de fide, quod iam antea à Deo reuelatum non fuisset in scripturis sacris, vel per traditionem; vel

68
An in Ecclesia aliquid incipiat post Apostolorum tempus esse de fide, quod antea de fide non fuerat.

69

70

An omnia, quæ ab Ecclesia in Concilio, vel à summo Pontifice definiuntur, ita pertineant de nouo ad fidem, vt antea nunquam pertinerent.

vel alio modo: ideoque Ecclesiam, & Pontificem in eiusmodi definitionibus solere prius scrutari diligenter sensum scripturæ, doctrinam sanctorum Patrum, traditiones, &c. ut appareat, quid Apostoli ipsi de hac re senserint, & quid à Deo acceperint, fides enim Catholica est simul Apostolica, & ab Apostolis hæreditaria successione ad nos transmissa; nec Deus veritates aliquas nouas Ecclesiæ nunc reuelat ad fidem pertinentes, quas prius Apostolis ipsis non manifestauerit. Quare Pontifex in sua definitione manifestat, hanc veritatem contineri in iis, quæ per scripturam, vel alio modo Apostolis manifestata fuerint, & in doctrina, quam ipsi nobis reliquerunt. Ita cum S. Thoma *hæc quæst. 1. art. 10. ad 2. docent Vualdensis lib. 2. doctrinal. fidei antiq. cap. 22. & 23. Castro aduersus hæreses lib. 1. cap. 8. Cano lib. 4. de locis cap. 7. & lib. 4. cap. 4. Suarez dicta disp. 2. sect. 6. num. 15. & 16. ubi alios affert. Hoc autem debet intelligi de iis veritatibus, quæ ad fidem Catholicam pertinent. Possunt enim de facto alicui priuata personæ aliqua reuelari à Deo, quæ Apostolis non fuerint manifestata: & quidem potest reuelatio illa taliter fieri, ut is, cui fit, teneatur summè obiectum illud reuelatum credere, sicut credit veritates nostræ fidei, cum dixerimus supra, posse aliquando fidei habitum elicere suum assensum, ex motiuo etiam reuelationis priuata: sufficit ergo, quod veritates illæ, quæ ad fidem Catholicam, & vniuersalem omnium fidelium pertinent, non sint nouæ, sed contentæ in iis, quæ iam antea Apostolis reuelata fuerant.*

71
An aliqua nobis de fide credenda proponantur, quæ Apostoli explicite non crediderunt.

Copra hoc tamen videtur virgere difficultas, quia aliqua nobis de fide credenda proponuntur, quæ Apostoli explicite non crediderunt, v.g. hunc hominem esse summum Pontificem, & Christi Vicarium: Beatam Virginem non commisisse peccatum veniale: quod quidem, cum nondum positum fuisset, sed Beata virgo adhuc viueret, non potuerunt Apostoli credere: & his similia. P. Suarez dicta sect. 6. num. 18. distinguit duplex genus propositionum, quæ successu temporis explicite creduntur. Primum pertinet veluti ad substantiam mysteriorum, ut in mysterio Incarnationis, quod Christus habuerit duas voluntates, & in mysterio Eucharistiæ, quod substantia panis post consecrationem non maneat, & similes; & de huiusmodi credendum, inquit, est fuisse cognita ab Apostolis, non tantum implicite, sed explicite, quia optime intelligebant Scripturas, & mysteria omnia, quæ ad traditionem fidei, pertinebant. Secundum verò genus est propositionum contingentium, quæ tempore Apostolorum nondum euenerant, ut quod iste sit Pontifex, quod hoc sit verum Concilium, & similes: & has non oportuit ab Apostolis cognosci explicite, sed tantum in vniuersali, quia non erat necessarium illis reuelari omnia futura. Hæc Suarez, qui non explicat, an immunitas B. Virginis à peccato veniali per totam vitam, fuerit ex primo, vel ex secundo genere propositionum.

72
Ego hanc distinctionem ita admitto, ut tamen non concedatur, nunc credi aliquid explicite de fide, quod de nouo reuelatum sit Ecclesiæ, & Apostolis non fuerit reuelatum. Aliud enim est, Apostolis non fuisse reuelatum: aliud verò, quod Apostoli ex vi reuelationis sibi factæ non potuerint tunc credere explicite hoc obiectum determinatum, sed solum in copso. Primum exi-

stimo falsum propter rationes supra adductas: & quia Pontifex, & Ecclesia in eiusmodi definitionibus semper consulit, & sequitur reuelationes antiquas, & doctrinam Apostolicam, ut appareat, an hoc obiectum contentum fuerit in doctrina Apostolica: alioquin nunquam proponitur ab Ecclesiâ ut credendum de fide. Secundum autem est verum: quia quamuis hoc etiam obiectum reuelatum fuerit Apostolis, non poterant tamen explicite cognoscere, & credere illud in particulari. Pro quo recolenda sunt, quæ dixi supra disp. 1. sect. 13. §. 3. ubi notavi, posse credi de fide particularem contentum in vniuersali reuelata, v.g. hunc hominem peccasse in Adam, hunc hominem esse verum Papam, & Vicarium Christi, & alias similes: quia Deus reuelans omnes posteros Adæ peccasse in Adam, & omnes canonicè electos esse veros Pontifices, distinctè cognoscebat hunc, & illum in particulari, & de illis loquebatur, licet audientes tunc non intelligerent de illis distinctè, sed in copso, quia non habebant distinctam speciem eorum; quod ibi multis exemplis comprobavi, nec oportet nunc id repetere. Quo supposito, dicimus, nihil nobis reuelari, aut Ecclesiæ, quod idem non fuerit Apostolis reuelatum, nec fieri nunc reuelationem Dei immediatam condistinctam ab illa, sed solum posse nos nunc magis distinctè percipere, de quo obiecto in particulari loquutus sit Deus, propter meliorem, & magis distinctam applicationem ipsius obiecti in particulari, quæ nobis fit propter præsentiam ipsius obiecti, quod tunc non erat præsens, in quo nullum est inconueniens; quia cum hoc fiat bene fidem etiam nostram de hoc obiecto in particulari fundatam esse in doctrina Apostolica, seu in reuelatione illis facta. Credimus enim, hunc posterum Adæ peccasse in Adam, quia Deus Apostolis reuelauit, omnes Adæ posteros in ipso peccasse, & simul reuelauit de hoc, & de illis omnibus.

73
Quod verò attinet ad immunitatem B. Virginis ab omni peccato veniali per totam vitam, ego idem cum proportionem dicendum puto: nec existimo, nunc credi à nobis propter reuelationem nouam, quæ Deus post tempora Apostolorum id suæ Ecclesiæ reuelauerit, cum antea non reuelasset. Quod à posteriori probari potest applicatione eadem argumenta: nam Ecclesiâ ut hanc veritatem nobis proponeret, non minus examinauit, & consuluit Scripturas, & doctrinam Apostolicam, quam in quolibet alio dogmate, quod definit. Neque enim consuluit reuelationem aliquam postea alicui factam: & licet consulens, & examinans testimonio, & consensum sanctorum Patrum; non tamen quasi ipsi habuissent, reuelationem sibi à Deo factam de hac veritate, vel quia eorum sensus faceret reuelationem Dei, sed ut apparet, quo sensu ipsi Scripturas, & doctrinam Apostolicam intellexerint, & dignitatem matris Dei in Scripturis, & doctrina Apostolica traditam & contentam. Cum ergo Ecclesiâ ex excellentissima matris Dei dignitate à Deo reuelata hoc sibi persuaferit, & hoc privilegium in dignitate illa contentum fuisse crediderit, consequens est, ut & Apostoli ipsi, qui eandem Matris Dei dignitatem ex Dei reuelatione crediderant, & clariùs eius excellentiam penetrabant, potuerint non minus immunitatem illam credere. Quod verò tunc nondum fuisset posita, quoad effectum eiusmodi immunitas, viuentem adhuc B. Virginem

parum refert : quia poterant credere de futuro idem omnino, quod nos credimus de praterito. Sicut idem, quod nos credimus de humanitate Christi, fuisse scilicet immunem ab omni peccato, propter unionem ad hypostasim diuinam, poterunt, & debuerunt credere Apostoli, adhuc viuentem Christo, tanquam ex parte adhuc futuram : quia differentia prateriti & futuri in ordine ad assensum fidei per accidens se habet.

74 Addere autem possumus plures ex ipsis Apostolis, & ferè omnes superuixisse Beatissimæ Virginis, si quidem præsentes fuerunt morti, & funeri ipsius : quare non minùs quàm nos poterunt immunitatem illam à peccato veniali, vt rem omnino prateritam credere ; propterea de facto crediderunt, & testati videntur in Liturgiis ab ipsis Apostolis compositis, in quibus memoriam eiusdem Dei Genitricis fecerunt vocando eam putam, & immaculatam. Sic enim orat Diaconus in Missa composita à Iacobo Apostolo fratre Domini, quam liturgiam veneratur sexta synodus can. 32. Commemorationem agamus sanctissimæ, immaculatæ, gloriosissimæ, benedictæ Domine nostræ Mariæ Dei, & semper Virginis Mariæ, &c. Et post consecrationem Sacerdos dicit : Præcipue sanctissimæ, immaculatæ, super omnes benedictæ gloriosæ Domine nostræ Deiparæ, &c. & Cantores respondent : dignum est, vt te verè beatam dicamus Deiparam semper beatam, & omnibus modis irreprehensam, & Matrem Dei nostri.

DISPUTATIO IV.

De repugnantia fidei cum falsitate.

SECTIO I. Premittuntur aliqua de mendacio.

II. Vtrum Deus possit mentiri, vel saltem falsum reuelare.

III. Argumenta contra doctrinam præcedentem dissoluntur.

IV. Vtrum reuelatio falsa ex malitia eius intrinseca reddatur impossibilis Deo.

V. An possit Deus amphibologicè loqui, & an ex hoc capite deficiat eius infallibilitas.

VI. Vtrum fides aliunde possit generare assensum falsum circa reuelationem apparentem.

VII. Vtrum actus fidei possit vt premissa concurrere ad conclusionem falsam.

Oc etiam pertinet ad obiectum fidei diuinæ, quod quidem, vt possit terminare actum fidei supernaturalis, debet esse verum, de qua proprietate, & vnde proveniat hæc repugnantia, & quanta sit, agendum nobis est hac disputatione. Duplex autem questio venit potissimum sub hoc titulo examinanda. Prima est, an possit Deus reuelare aliquid falsum. Cum enim dictum sit in superioribus, ob-

iectum fidei esse quidquid Deus obsecrè reuelauerit : si semel admittas, Deum posse reuelare aliquid falsum, consequens est, quod aliquid falsum possit esse obiectum nostræ fidei. Secunda questio est, esto Deus non possit aliquid falsum dicere ; si tamen falsum aliquid proponatur nobis, vt reuelatum à Deo, an possit nostra fides elicere assensum circa illud obiectum apparenter reuelatum.

SECTIO I.

Premittuntur aliqua de mendacio.

V T clariùs procedamus, Aduerto primò Mendacium esse dicere aliquid scienter aliter ac sentimus. Ita S. Augustinus in *Enchirid. cap. 18. tom. 3.* Vnde cum eodem Augustino inferunt Theologi communiter, non esse idem mentiri ac falsum dicere ; potest enim aliquis dicere falsum absque mendacio, quia nimirum putat, id esse verum, atque ideo non mentitur, quia mentiri est contra mentem ire. E contra verò potest aliquis dicere verum, & tamen mentiri, quia id, quod re ipsa verum est, ipse putabat esse falsum, atque ideo loquutus est contra id, quod sentiebat. Quod disertè explicuit idem Augustinus ibidem his verbis : *melior est, qui nesciens falsum dicit, quoniam id verum putat, quàm qui mentiendi animum sciens gerit, nesciens verum esse quod dicit, ille namque aliud non habet in animo, aliud in verbo : huic verò quaecunque per se ipsum sit, quod ab eo dicitur ; aliud tamen clausum in pectore, aliud in lingua promptum est : quod malum proprium est mentientis.* Ex quibus verbis colligitur, totam & solam malitiam mendacii consistere in oppositione verborum cum mente. Fateor, in ordine ad Deum hæc duo esse inseparabilia, mentiri & falsum dicere. Cum enim Deus non possit falli, sed debeat scire omne verum : consequens est, vt si loquitur iuxta suam mentem, loquatur etiam id, quod verum est, & è contra, si diceret falsum, diceret etiam contra suam mentem. Ceterum in ipso etiam Deo virtus veracitatis formaliter loquendo, non est immediatè ad dicendum id, quod est verum, sed ad dicendum id, quod reuera habet in mente, & non aliter, ac habet in mente.

Aduerto tamen secundò, (licet hoc pertineat ad modum loquendi) apud Augustinum cum, qui dicit, quod falsum putat, cum re ipsa sit verum, non dicere verum : aliud enim est, dicere verum, aliud inueniri verum, quod dicitur. Sic enim dixerat Augustinus paulò ante loco citato, his verbis : *qui non, quod sentit, hoc dicit, non verum dicit ; quamuis verum inueniatur esse, quod dicit.* Quod ex eodem Augustino obseruauit S. Thom. *infra q. 110. art. 1.* Hoc tamen, vt dixi, pertinet ad modum loquendi : nam in rigore possumus etiam dicere, quod ille dicat verum : sicut è contra, qui loquitur quidem iuxta mentem, sed fallitur, solemus dicere, quod non mentitur, sed dicit falsum. Clariùs tamen distinguunt aliqui veritatem, & falsitatem physicam, vel moralem : illa desumitur ex conformitate, vel diffinitate cum obiecto ; hæc autem ex conformitate, vel diffinitate ad rationem. Ita etiam Hurtado *disp. 17. sect. 1. §. 8.*

Illud potest magis de re ipsa dubitari ; an qui loquitur id, quod re ipsa est verum, sed ipse putat

2
Mendacium quid sit.

Potest aliquis dicere verum, & tamen mentiri.

3
Aliud est dicere verum, aliud inueniri verum, quod dicitur.

4
tac